

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

GRAFIČKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

Andrea Vukoja

Sveučilište u Zagrebu
Grafički fakultet

Smjer: Dizajn grafičkih proizvoda

ZAVRŠNI RAD

PRIKAZ GRČKE MITOLOGIJE U KOMBINIRANOJ TEHNICI BAKROPISA I AKVATINTE

Mentor:

ak. slik. Josip Jozić

Student:

Andrea Vukoja

Zagreb, 2022.

SAŽETAK

Ovaj završni rad prikazuje proces prikazivanja grčke mitologije pomoću grafičkih tehnika. Same tehnike grafike predstavljaju indirektan postupak izrade djela. U tehnike originalne grafike spadaju tehnike poput drvoreza, linoreza, suhe igle, litografije te i bakropis i akvatinta, koje su se ovdje koristile. Motivi prikazuju grčku mitologiju, to jest, grčke bogove izrađene u tehnici bakropisa i akvatinte. Osim teorijskog djela, gdje se spominje povijest same grčke mitologije, u radu se također nalazi i praktični dio rada, gdje se nalazi detaljno opisan postupak izrade otisaka tehnikama bakropisa i akvatinte.

Ključne riječi: grafika, grčka mitologija, bakropis, akvatinta

ABSTRACT

This final paper describes the creating of scenes inspired by greek mythology with etching and aquatint. These techniques use indirect means of creating artwork. Original graphic has different techniques like woodcut, linocut, drypoint, lithography and etching and aquatint, which will be used in this paper. The motifs are based on greek mythology, to be correct, greek gods made by techniques of etching and aquatint. Except the theoretical part, where the history of greek mythology and the techniques is described, this paper also consist of the practical part, in which its described in detail the procedure of making the print with etching and aquatint.

Keywords: printmaking techniques, greek mythology, etching, aquatint

Sadržaj

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI DIO	2
2.1. Povijest grafike	2
2.2. Visoki tisak	2
2.2.1. Drvorez	3
2.2.2. Linorez	3
2.3. Duboki tisak	4
2.3.1. Bakropis	5
2.3.2. Akvatinta	6
2.3.3. Bakrorez	6
2.4. Plošni tisak	8
3. GRČKA MITOLOGIJA	8
3.1. Atena	9
3.1.1. Simbol	11
3.2. Posejdon	12
3.2.1. Simbol	13
3.3. Meduza	14
3.3.1. Simbol	16
4. PRAKTIČNI DIO	17
4.1. Izrada otisaka bakropisom i akvatintom	19
5. REZULTAT	23
6. ZAKLJUČAK	27
7. LITERATURA	28

1. UVOD

Grafika je tehnički postupak umnožavanja slikovnog prikaza ili crteža, gdje s metalne, kamene, drvene ili drugih ploča, se otiskuju grafičke reprodukcije. Ploče se obrađuju kao matrice i premazuju se bojom.

Postoje različite tehnike grafike, ovisno o načinu obrade i vrsti materijala ploče. Linorez, suha igla, bakropis, akvatinta su neke od tehnika koje smo obrađivali na kolegiju Originalna grafika. Postoje tri osnovna načina obrađivanja ploče, kao što su visoki tisak, duboki tisak te plošni tisak. U visoki tisak spadaju tehnike poput linoreza i drvoreza, gdje su izbočeni elementi koji se prenose. Tehnika dubokog tiska su bakropis, suha igla, bakrorez, akvatinte, gdje su elementi udubljeni. U plošne tehnike spada litografija, gdje su u istoj ravnini elementi. Pločica se zrcalno obrađuje, dakle ono što na crtežu imamo s desne strane na pločici će biti lijevo, kako bi otisak prilikom otiskivanja bio ispravan, kao što je na skici. Napretkom tehnologije, napreduje i otiskivanje grafičkih listova i reprodukcija, koju su se izvodili rukom uz pomoć valjka provtno, međutim danas za otiskivanje grafike postoje strojevi.

Cilj ovoga rada je objasniti i prikazati način izrade grafike kombiniranom tehnikom bakropisa i akvatinte. Obradit ću povijest grafike, samu podjelu grafičkih tehnika, kao i samu povijest grčke mitologije. Također ću opisati izradu otisaka kombiniranom tehnikom bakropisa i akvatinte te prikazati radove koje sam izradila za ovaj rad.

2. TEORIJSKI DIO

Grafika spada u granu likovne umjetnosti u koju spadaju tehnike poput linoreza, drvoreza, bakroreza, bakropisa, akvatinte, litografija, monotipija, suha igla i druge. Ona je također generalni naziv za sve postupke korištenja grafičkih tehnika. Sama riječ grafika znači urezivati, pisati, a dolazi od grčke riječi grafein. Različiti materijali se koriste za izradu forme, kao što su drvo, kovine, kamen. Ovisno o tehnici, biramo i materijal. Otisak nastaje premazivanjem forme bojom i otiskivanjem iste na odabrani materijal.

Prema načinu obrade, grafiku dijelimo na:

- Visoki tisak (drvorez i linorez)
- Duboki tisak (bakropis i bakrorez)
- Plošni tisak (litografija)

Svaki od ovih tehnika razlikuje se po strukturi podloge na kojoj se ona radi, alatima kojima se ona crta ili slici, vrstama boje kojima se ona štanca i papirima na kojima se otiskuje rad. [1]

2.1. Povijest grafike

Prvi put se grafika pojavljuje u Europi, krajem srednjeg vijeka. Sama pojava i razvoj se povezuje sa proizvodnjom papira. Prva tehnika je bio drvorez, koji se početkom 15. stoljeća razvio. Istovremeno su zlatari usavršili tehnike bakropisa i bakroreza. Ove dvije tehnike se kasnije koriste za izradu ilustracija u tiskanim knjigama. [2]

2.2. Visoki tisak

U odnosu na slobodne površine, tiskovni elementi su izdignuti. Boja se s tiskovnih elemenata se direktno ili pak indirektno prenosi na podlogu. U tehnike visokog tiska spadaju drvorez i linorez.

2.2.1. Drvorez

Drvorez spada u tehnike visokog tiska. Samo ime dolazi od drveta trešnje ili kruške, koja se koristi kao podloga. Ono se izvodi na glatkoj, ravnoj pločici, koja se treba premazati razrijeđenom bijelom temperom na koju se zatim ucrtava motiv. Ostavljaju se netaknuta mjesta, koja se pri otiskivanju na papiru, služe kao nosioci boje za konturu. Nakon što se ta izbočenja prevuču bojom te se zatim stave u prešu, na ovlaženom papiru dobivamo crtež. [3]

Slika 1. Veliki val kod Kanagawe, Katsushika Hokusai, Drvorez u boji

(Izvor: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Drvorez>)

2.2.2. Linorez

Linorez spada u grafičku tehniku visokog tiska, gdje se crtež ili motiv, ureže u pločicu od linoleuma te se potom otisne na papir. Ova tehnika se često koristi za plakate, dekorativnu grafiku i ilustracije zbog brzog i jednostavnog postupka. Koriste se kontrasti svijetlih i tamnijih površina u jednoj ili pak više boja. [4]

Slika 2. Dubrovnik, linorez. Edo Murtić

(Izvor: <https://www.facebook.com/croatiaumjetnine/photos/a.370136086448608/2138146946314171/>)

2.3. Duboki tisak

U ovoj tehnici, tiskovni elementi su udubljeni, međutim slobodne površine se nalaze na osnovnoj razini. U ta udubljenja nanosimo boju, a istu sa slobodnih površina odstranjujemo. Nakon toga se stavlja vlažan papir preko forme i onda se sve zajedno provuče pod visokim pritiskom kroz prešu. Kako bi na sebe primio boju, papir mora biti vlažan. Duboki tisak se dijeli na suhe tehnike i tehnike jetkanja.

Suhe tehnika – mehanička obrada forme

- Suha igla
- Bakrorez

Tehnike jetkanja – kemijska obrada forme

- Akvatinta
- Bakropis
- Rezervaš

2.3.1. Bakropis

Grafička tehnika dubokoga tiska, provodi se iglom na bakrenoj ploči. Ploča se prevuče slojem crnoga voska. Na sloj voska ucrtava se motiv do bakrene površine. Ploča se ona polaže u otopinu sa razrijeđenom kiselinom. Kiselina nagriza bakar ispod ucrtanih linija, pa se ploča zatim suši i zaštitnim lakom se pokriva dio crteža koje nije potrebno izlagati kiselini. Isti postupak se može raditi više puta, kako bi se postigla gradacija u jačini linija te svijetlih i tamnijih dijelova. Nakon toga, lak se skida sa ploče te se dobiva matrica na koju će se otiskivati. Tiskarskom bojom se premaže matrica, boja se odstrane sa slobodnih površina te ostaje samo u udubljenom dijelu. Na ploču zatim se položi papir, koji se prethodno navlažio, preko njega se postavi tkanina i sve zajedno onda pod visokim pritiskom ide kroz prešu. [5]

Slika 3. Campo de' Fiori, Bakropis, Giovanni Vasi

(Izvor: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Bakropis>)

2.3.2 Akvatinta

Akvatinta spada u tehnike dubokoga tiska, gdje se ploča obrađuje kemijskim putem. Podsjeća na crtež laviranim tušem. Ispolirana metalna ploča se napraši prahom smole, te se onda ploča zagrijava te se onda izloži djelovanju kiseline. Ako želimo postići određene nijanse boje, onda dijelove slike pokrivamo prevlakom, kako bi se produžio proces nagrivanja ploče. S ovom tehnikom omogućuje se izrada grafičkih otisaka koji su bogati tonским gradacijama, počevši od svijetlih do najzasićenijih tonova. [6]

Slika 4. Iz ciklusa Užasi rata, Francisco Goya, Akvatinta

(Izvori: <https://bs.wikipedia.org/wiki/Akvatinta>)

2.3.3. Bakrorez

Grafička tehnika dubokoga tiska, gdje se crtež ureže direktno dlijetom na bakrenu ploču. Oštre rubove izgladimo, koji su nastali urezivanjem, ploču zatim premažemo masnom bojom, koju brišemo sa slobodnih površina i ostavljamo boju u urezanom dijelu bakrene

pločice. Na formu se onda stavi vlažni papir, postavimo preko filc i zatim sve zajedno prođe, pod visokim pritiskom, kroz prešu. [7]

Slika 5. Mary Queen of Angels, Albrecht Durer, Bakrorez

(Izvor: <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/durerov-bakrorez-kupio-na-buvljaku-za-par-eura-20160806>)

2.4. Plošni tisak

Ofsetni tisak ili plošni tisak spada u indirektnu tehniku tiska te se smatra nasljednikom litografije. Koristi se za tisak većine grafičkih proizvoda, zbog svoje jednostavnosti i kvalitete otiska kao i niske cijene. Uglavnom se tiska na papir, karton ili polukarton. Forma se izradi na tankoj aluminijskoj ploči, koja se presvuče fotoosjetljivim slojem. Osvjetljavanjem preko pozitiva te naknadnim razvijanjem, dobije se tiskovna forma. Koriste se i višeslojne metalne ploče, plastične folije i papirne, osim aluminijskih ploča. Otisak se prenese sa tiskovne forme na gumenu navlaku i onda se preko cilindra prenese na tiskovnu podlogu. Voda ili voda s dodacima poput izopropilnog alkohola kao i voda s puferima, koriste se kao sredstva za vlaženje.

3. GRČKA MITOLOGIJA

Ona predstavlja zbirku priča o bogovima, herojima i ritualima starih Grka. Grčka mitologija bila je dio religije u staroj Grčkoj. Najpopularnije figure grčke mitologije uključuju grčke bogove poput Zeusa, Posejdona i Apolona, grčke božice poput Afrodite, Here i Atene i Titane poput Atlasa. Iako su ljudi u svim zemljama, razdobljima i stupnjevima civilizacije razvili mitove koji objašnjavaju postojanje i djelovanje prirodnih fenomena, pripovijedaju o djelima bogova ili heroja ili pokušavaju opravdati društvene ili političke institucije, mitovi Grka ostali su bez dostojnog protivnika u zapadnom svijetu, ostajući kao izvori maštovitih i privlačnih ideja. Pjesnici i umjetnici od antičkih vremena do danas crpili su inspiraciju iz grčke mitologije i otkrili su suvremeni značaj i relevantnost u klasičnim mitološkim temama. U središtu grčke mitologije je mnoštvo bogova i božica za koje se pričalo da žive na Olimpu, najvišoj planini u Grčkoj. Sa svoje uzvišene pozicije vladali su svim aspektima ljudskog života. Olimpijski bogovi izgledali su poput muškaraca i žena (iako su se mogli pretvarati u životinje i druge stvari) i bili su ranjivi na ljudske slabosti i strasti. [8]

Dvanaest glavnih olimpijaca su:

- Zeus (Jupiter, u rimskoj mitologiji): kralj svih bogova (i otac mnogih) i bog vremena, zakona i sudbine

- Hera (Juno): kraljica bogova i božica žena i braka
- Afrodita (Venera): božica ljepote i ljubavi
- Apolon (Apollo): bog proroštva, glazbe i poezije i znanja
- Ares (Mars): bog rata
- Artemida (Dijana): božica lova, životinja i rađanja
- Atena (Minerva): božica mudrosti i obrane
- Demetra (Ceres): božica zemljoradnje i žitarica
- Dioniz (Bacchus): bog vina, užitka i svečanosti
- Hefest (Vulkan): bog vatre, obrade metala i kiparstva
- Hermes (Merkur): bog putovanja, gostoprimstva i trgovine te Zeusov osobni glasnik
- Posejdon (Neptun): bog mora

U ovom završnom radu, pobliže ću opisati Atenu, Posjedona i Meduzu, te ih prikazati u kombiniranoj tehnici bakropisa i akvatinte.

3.1. Atena

Atena je olimpijska božica mudrosti i rata i obožavana zaštitnica grada Atene. Djevičansko božanstvo, bila je povezana s mirom i rukotvorinama. Veličanstvena i stroga, Atena je nadmašila sve u obje svoje glavne domene. Zapravo, čak je se i Ares bojao; a svi grčki junaci od nje su tražili pomoć i savjet.

Atenino ime usko je povezano s imenom grada Atene. Stari Grci raspravljali su je li dobila ime po gradu ili obrnuto. Moderni znanstvenici obično se slažu da je prvi bio slučaj. U umjetnosti i književnosti Atenu će se obično prikazati kao veličanstvenu damu, lijepog strogog lica, nenasmijanu, sa sivim očima i veličanstvenom građom, koja zrači snagom i autoritetom. Prikazana je u kraljevskoj odjeći ili u punom oklopu. Prikazana je i da nosi raskošnu korintsku kacigu s vrhom i u jednoj ruci drži dugo koplje, a u drugoj egidu.

Slika 6. Atena, božica rata

(Izvor: <https://www.pinterest.com/pin/178384835225577581/>)

U središtu njezine egide često se nalazi slika Gorgonine glave (Gorgoneion), koja simbolizira dar koji je dobila od Perzeja: glavu Meduze. Baš kao Meduzine oči, Atenin štit također može pretvoriti njezine neprijatelje u kamen. Kao simbol njezine mudrosti, ponekad je sova koja leti u Ateninoj blizini ili joj sjedi na ramenu, s vremena na vrijeme može biti i zmija ili maslinova grančica.

Atena je rođena u čudesnim okolnostima. Saznavši da bi Metisovo sljedeće dijete moglo svrgnuti ga s vlasti, Zeus je progutao svoju prvu ženu koja je već bila trudna s Atenom. Kad je došlo vrijeme, Zeus je počeo osjećati strašne glavobolje. Kako ih ni on nije mogao podnijeti, Hefest ga je udario sjekirom i Atena je iskočila iz Zeusove glave, potpuno naoružana i s tako snažnim i strašnim krikom da su Uran i Geja bili potreseni do kostiju od užasa. Zeus je bio oduševljen i pun ponosa.

Kao dijete, Atena je imala prijateljicu koju je voljela iznad svega. Zvala se Pallas i bila joj je ravna u ratnom umijeću. Međutim, jednog dana, dok su vježbali neke borilačke vježbe, Atena je slučajno ubila svoju prijateljicu. Ožalošćena, u pokušaju da sačuva

sjećanje, dodala je ime svoje prijateljice. Zbog toga mnogi ljudi znaju Atenu kao Atenu Pallas.

Atena je bila vrhunski majstor. Koliko god bila ženski pandan Aresu kao ratnoj božici, bila je i ženski ekvivalent Hefestu kada je riječ o umjetnosti i obrtu. Homer kaže da je Atena za Heru i sebe skrojila raskošne i luksuzno izvezene haljine. Neki čak kažu da je spojila svoja dva glavna interesa kako bi izumila ratna kola, pa čak i ratni brod. Ipak, najpoznatiji mit koji povezuje Atenu s ručnim radom je priča o Arachni, smrtnoj majstorici koja se hvalila da je vještija od same Atene. Atena joj je ponudila priliku da se pokaje, ali nakon što je Arachne odbila, izazvala ju je na dvoboj u tkanju. Božica je izradila prekrasnu tapiseriju koja je ilustrirala jezivu sudbinu smrtnika koji su imali oholost izazivanja bogova. Arachne je, s druge strane, za temu odabrala priče o smrtnicima koje su nepravедno žrtvovali bogovi. Nije ga stigla ni dovršiti: bijesna i uvrijeđena, Atena je rastrgala Arachninu tkaninu na komade i pretvorila je u pauka. Kao takva, Arachne je od tada osuđena na tkanje.

Kao božica rata povezana s mudročću, za razliku od Aresa koji je bio povezan s pukim nasiljem, Atena je često bila glavna pomoćnica najvećih heroja Stare Grčke. Najpoznatije je da je vodila Odiseja tijekom njegovog desetogodišnjeg putovanja natrag na Itaku. Ali, pomogla je i mnogim drugima, poput Herakla, Perzeja, Belerofonta, Jazona, Diomeda, Arga i Kadma. [9]

3.1.1. Simbol

Često je motiv na tetovažama. Kao simbolična tetovaža znači inteligenciju, marljivost, inventivnost; pametne ideje; savršenstvo; dobar ukus; sposobnost za nauku; umjetnost; pravda; zaštita slabih i nemoćnih. Atena je božica mudrosti, stoga simbolizira sve vrste znanja i učenja. Zato Atena tetovaža predstavlja pametne ljude, znanstvenike, filozofe, učitelje itd. Također označava udobnost i bogatstvo ili čak luksuz jer je Atena bila ta koja je izumila tehniku tkanja koja ju je učinila vrlo bogatom. Drugo značenje je da ona donosi mir i blagostanje onome tko je nosi. Možda označava nesalomljivost jer se Atena jedina usudila suprotstaviti Zeusu kada je želio uništiti Atenu munjom, jer nije prihvatila njegov poziv za brak. Ona također predstavlja pobjedu, pravdu i autoritet. [10]

3.2. Posejdon

Posejdon je nasilan i zlovoljan bog mora. Jedan od dvanaestorice Olimpijaca, također su ga se bojali kao izazivača potresa i štovali ga kao tvorca konja. Božanstvo vruće krvi, Posejdon je vodio mnoge sporove s bogovima i ljudima, najpoznatiji s Atenom i Odisejem. Posejdonovo ime je vrlo staro, a njegovo značenje je izgubljeno. Razni autori pokušali su ga prevesti ili kao "muž zemlje" ili kao "gospodar voda". Posejdon je danas poznat isključivo kao bog mora, ali u antičko doba je možda bio bog zemlje i plodnosti ili čak vrhovni bog neba. Zapravo, na prikazima, on izgleda vrlo slično Zeusu, uglednom bradatom čovjeku guste kovrčave kose i prodornih očiju. Homer kaže da je njegov vrisak bio glasan kao jedan od deset tisuća ljudi zajedno.

Slika 7. Posejdon, bog mora

(Izvor: [https://omniversal-battlefield.fandom.com/wiki/Poseidon_\(Greek_Mythology\)](https://omniversal-battlefield.fandom.com/wiki/Poseidon_(Greek_Mythology)))

Posejdon je bio drugi sin Krona i Ree (nakon Hada) i njihovo preposljednje dijete (prije Zeusa). Hestija, Demetra i Hera bile su njegove sestre. Kao i svu njegovu braću i sestre

osim Zeusa, Posejdona je progutao Kronos pri rođenju i, zahvaljujući Zeusu, nakon toga je neozlijeđen ispušten. Međutim, neki kažu da je Rhea uspjela sakriti Posejdona i od očevog bijesa, bilo u stado janjadi u Arkadiji ili na Rodosu koje su odgojili Oceanova kći Capheira i Telchini.

Često ga se prikazuje kako vozi četveroprežna kola i maše trozubom nad valovima. Trozubac je njegov najprepoznatljiviji amblem, iako ga nosi i njegov sin Triton. Rečeno je da je Posejdon svojim trozubom udario u stijenu i stvorio prvog konja, Skyphiosa. Tijekom Gigantomahije, bog je trozubom odlomio komad otoka Kosa, ispod kojeg je potom pokopao diva Polibota. Ovaj komad je postao današnji otok Nisyros.

Budući da je Posejdon imao višestruke moći, stari Grci su izmišljali razne epitete kako bi opisali njegove manifestacije i molili mu se. Nekima je bio "Spasitelj moreplovaca", drugima "Odvratnik od potresa". Ipak, treća ga je skupina štovala kao "Stvoritelja i krotitelja konja", a četvrta ga je nazivao "Vođom nimfi".

Bio je pohlepan bog mora - posebno kada su u pitanju zemaljska kraljevstva. Jednom je čak htio od Atene pridobiti Atenu, tvrdeći da će grad imati mnogo više koristi od njega nego od nje. Kako bi to dokazao, udario je trozubom u stijenu, stvarajući potok morske vode koji je izvirao u hramu Erechtheion na sjevernoj strani Akropole. Atena je pak posadila maslinu. Kekrops, prvi kralj Atene, odlučio je da je Atenin dar korisniji jer je davao voće, drvo i ulje. Atena je čuvala Atenu i od tada se maslinova grančica smatra kao univerzalni simbol mira. Kao i Zeus, Posejdon je imao slabu točku prema ženama. I, slično njemu, nisu ga baš voljeli. Međutim, ono što nije mogao steći romantikom i nježnošću, učinio je nasiljem i lukavstvom. [11]

3.2.1. Simbol

Jedan od razloga zašto je tetovaža Posejdona vrlo popularna je taj što može predstavljati toliko različitih stvari. Ovo je klasični mitološki bog koji može puno značiti ljudima koji žele pokazati da su hrabri ili čak za ljude koji žele jedinstvenu amajliju za sreću. Nije iznenađujuće da se mornari često odlučuju tetovirati Posejdona jer im to omogućuje da pokažu čime zarađuju za život. Nekada su mornari zahvaljivali Posejdonu što im je pomogao da prežive nemirne vode i stignu kući, tako da mornar zapravo može izvući dva značenja iz ove tetovaže. [12]

3.3. Meduza

Meduza - čije ime vjerojatno dolazi od starogrčke riječi za "čuvaricu", je jedna od tri Gorgone, kćer morskih bogova Phorcysa i Cetoa te sestara Graeae, Echidne i Ladona. Sva Meduzina braća i sestre bili su čudovišta po rođenju, a iako ona to nije bila, imala je nesreću da je pretvorena u najodvratnije od svih njih.

Slika 8. Meduza, Gorgo

(Izvor: <https://medium.com/paperkin/what-does-it-take-to-feel-sympathy-for-a-monster-3f88a2727b0c>)

Prekrasna smrtnica, Meduza je bila iznimka u obitelji, sve dok nije izazvala gnjev Atene, bilo zbog svoje hvalisavosti, bilo zbog nesretne ljubavne veze s Posejdom. Pretvorena

u opako čudovište sa zmijama umjesto kose. Ubio ju je Perzej, koji je kasnije upotrijebio njenu još uvijek moćnu glavu kao oružje, prije nego što ju je poklonio Ateni.

Od tada, slično kao Eurijala i Steno, njezine starije sestre Gorgone, Meduza je prikazivana s brončanim rukama i zlatnim krilima. Pjesnici su tvrdili da je imala veliku kljovu nalik na vepra i jezik koji joj je ležao među očnjacima. Glavu su joj umjesto kose uvijale uvijajuće zmije. Lice joj je bilo tako odvratno, a pogled tako prodoran da je i sam pogled na nju bio dovoljan da čovjeka pretvori u kamen. Nije uvijek bilo tako. Meduza, jedina smrtnica među sestrama Gorgon, razlikovala se od njih i po tome što je jedina rođena s lijepim licem. Ovidije posebno veliča slavu njezine kose, "najdivniju od svih njezinih čari". Čini se da je veliki bog mora Posejdon dijelio to divljenje, jer jednom nije mogao odoljeti iskušenju i oplodio je Meduzu u Ateninom hramu. Razbješnjela, božica djevoja transformirala je Meduzinu očaravajuću kosu u klupko zmija, pretvarajući najmlađu Gorgonu u čudovište.

Ubrzo nakon toga, pokušavajući se riješiti Perzeja, Polidekt, kralj Serifosa, poslao je velikog heroja u potragu za koju je vjerovao da mora biti njegova posljednja. "Donesi mi Meduzinu glavu", zapovjedi Polidekt. Uz pomoć Atene i Hermesa, i nakon što je primorao Graeae da saznaju gdje se nalazi Meduza, Perzej je konačno stigao do legendarne zemlje Gorgona, smještene ili na krajnjem zapadu, iza vanjskog oceana, ili usred njega, na stjenovitom otoku od Sarpedona. Meduza je spavala i Perzej je, koristeći se odrazom u Ateninom brončanom štitu kao vodičem (kako ne bi gledala izravno u Gorgone i bila pretvorena u kamen), uspio joj svojim srpom odrubiti glavu. Začudo, Meduzina priča ne završava njezinom smrću. Zapravo, može se tvrditi da su svi najneobičniji fragmenti njezine biografije posthumni. U vrijeme svoje smrti, Meduza je bila trudna. Kad joj je Perzej odsjekao glavu, njezino dvoje nerođene djece Chrysaor i Pegasus, iskočili su iz njezina vrata. Gorgone je probudila buka i dale su sve od sebe da osvete smrt njezine sestre, ali Perzeja nisu mogle ni vidjeti ni uhvatiti, jer je nosio Hadovu kapu nevidljivosti i Hermesove krilate sandale. Stoga su se vratili u svoje osamljeno prebivalište kako bi oplakali Meduzu. Pindar, veliki starogrčki pjesnik, kaže da je Atena bila toliko dirnuta kad je čula njihovu sumornu jadikovku da je po uzoru na nju oblikovala žalosnu glazbu dvosvirale, aulos. Sada kada je Perzej imao Meduzinu glavu u svojoj torbi, vratio se na Serifos. Međutim, dok su letjeli iznad Libije, kapi Meduzine krvi pale su na tlo i odmah se pretvorile u zmije; zbog toga, do dana današnjeg, Libija obiluje zmijama. Kad je Perzej stigao u Serifos, upotrijebio je Meduzinu glavu da pretvori Polidekta i opake otočane u kamenje; otok je dugo poslije bio poznat po brojnim hridima. Nakon

toga, Perzej je Meduzinu glavu dao svojoj dobrotvorki Ateni, kao zavjetni dar. Božica ga je postavila pod Zeusovo okrilje (koje je također nosila) kao Gorgoneion. Također je prikupila nešto preostale krvi i veći dio dala Asklepiju, koji je krv s Meduzine lijeve strane upotrijebio da oduzima živote ljudima, a krv s desne strane da podiže ljude iz mrtvih. Ostatak Meduzine krvi, bočicu s dvije kapi, Atena je dala svom usvojenom sinu Erihtoniju; Euripid kaže da je jedna od kapi bila lijek za sve, a druga smrtonosni otrov.

Oduvijek zaštitnica heroja, Atena je u brončani vrč odložila uvojak Meduzine kose za Herakla, koji ga je potom dao Kefejovoj kćeri Steropi da njime zaštiti svoj rodni grad Tegeju. Navodno, iako nije imala moć Meduzina pogleda, brava je ipak mogla baciti strah u bilo kojeg neprijatelja koji je nesretan čak i slučajno ugleda. [13]

3.3.1. Simbol

Medusa je često predstavljena kao simbol nasilja. Ljudi su tetovirali Meduzu kao simbol vraćanja svoje moći i izokretanja priče o ženi koja je kažnjena ili okrivljena nakon što je preživjela seksualni napad. Prema nekim spisima grčke i rimske mitologije, Meduzu je silovao Posejdon, a zatim je zbog toga kaznila i proklela Atena.

Najčešće tumačenje Meduze u grčkoj umjetnosti vidi je kao "simbol koji se koristi za zaštitu od negativnog i odvratanje od njega". Meduza predstavlja "opasnu prijetnju koja treba odvratiti druge opasne prijetnje, sliku zla koja odbija zlo."

Drugi su tumačili Meduzinu sliku kao znak snage, osnaživanja, odlučnosti i sigurnosti za žene. [14]

4. PRAKTIČNI DIO

Kombinacijom više tehnika, u ovom slučaju bakropisa i akvatinte, postizemo efekt koje ne bismo mogli dobiti korištenjem pojedinačnih tehnika. Skice, koje sam obrađivala, vežu se uz grčku mitologiju, gdje sam prikazala određene likove koje osobno najviše volim. Njih smatram osnovama grčke mitologije te da su svima poznati. Odlučila sam se za grčku mitologiju, jer sam uvijek bila fascinira svim tim pričama te sam ih htjela prikazati putem bakropisa i akvatinte, kako bi dočarala sa tonovima tu neku „mističnost“. Skice sam odrađivala u prostorijama fakulteta, te sam obradila tri skice koje sam izradila kombiniranom tehnikom bakropisa te tehnikom akvatinte. Same skice su odrađene u stilu, koji se koristi često kod tetovaža.

Slika 9. Skica Meduze za kombiniranu tehniku

Slika 10. Skica Posejdona za kombiniranu tehniku

Slika 11. Skica Atene za kombiniranu tehniku

4.1. Izrada otisaka bakropisom i akvatintom

Prije svega, potrebno je pripremiti i papir za otiskivanje, budući da on treba biti određeno vrijeme pod vodom. Kruti papir, narezan na određeni format, se stavlja u plitku posudu s vodom. Razlog zašto papir mora biti vlažan, je to da bi papir mogao upiti boju iz udubljenja koji se nalaze na pločici. Papir u vodi stoji od 10 do 15 minuta.

Prvi korak je priprema ploče, koja je u formatu 12 x 16 cm. Ploča se brusi te polira, kako bi dobili glatku površinu. Također je očistimo od svih masnoća, kako ne bi utjecala na lak. Ploča se premazuje lakom. Lakom se premazuju obje strane ploče, kako bi zaštitili

dio ploče koji nećemo jetkati. Nakon što se lak osuši, postavljamo zrcalno skicu na indigo papir, preko kojega onda sa olovkom prelazimo preko. Ovako na laku ostaju plave linije, preko kojih idemo olovkom. Nakon unošenja željenog motiva, pločica se jetka. Pločicu jetkamo 3 minute. Jetkanu pločicu zatim brišemo te uklanjamo ostatak laka.

Slika 12. Proces izrade bakropisa

Sljedeći postupak su fasete, koje se rade turpijom. Ovo se radi kako rubovi ne bi bili previše oštri. Previše oštri rubovi bi mogli oštetiti papir tijekom otiskivanja. Sljedeći postupak je nanos boje.

Na pločicu nanosimo crnu boju za duboki tisak. Tkaninom kružnim pokretima trljamo boju, kako bi boja uvukla u sve ugravirane linije, čak i one najtanje linije. Zatim, nakon nanosa boje, skida se višak boje. Tijekom izrade, koristili smo novine, za skidanje viška boje. Položili bi novine na pločicu te lagano, kružnim pokretima, trljali novinskim

papirom po pločici. Postupak se ponavljao više puta, sve dok nismo postigli željenu čistoću same pločice. Pri tome se mora paziti, da se ne ukloni boja iz linija.

Kako je već spomenuto, navlažen papir se zatim stavlja na pločicu, koju smo prethodno postavili na tiskarsku prešu. Papir smo prije uklonili iz vode te ga djelomično osušili. Stavljajući papir između dva sloja upojnog papira, on se suši, u ovom slučaju novinskoga papira. Prvih par otisaka otiskivali smo na manjem formatu, koje nazivamo probnim otiscima. Papir većeg formata, koji se koristi i za predaju radova, nakon rezanja iznosi 21 x 26 cm.

Slika 13. Odrađen bakropis sa otiskom

Sljedeće na redu je akvatinta. Prvi postupak kod akvatinte je zapeći prah na pločici. U prostorijama fakulteta, gdje smo odrađivali grafike, nalazi se ormar u kojem se nalazi taj

prah. Sa vrata ormara se prvo skine prah, koji se „zalijepio“. Unutar ormara se nalazi velika ploča sa šiljcima na koju se stavlja pločica. Prije nego što stavimo pločicu unutra, potrebno je uzeti polugu te par puta zavrtjeti tu ploču veliku, kako bi se prah digao. Zatim se postavlja pločica, zatvore se svi otvori. Pločica se ostavlja unutar ormarića nekoliko minuta, kako bi se prah ravnomjerno raspodijelio na pločicu. Nakon par minuta, pločica se izvadi te se stavlja na grijalo. Tu ju ravnomjerno zagrijavamo i okrećemo, kako bi se prah zapekao. Kada bude prah bijel, dovoljno smo zapekli pločicu. Nakon toga, počinjemo postepeno stavljati premaz preko pločice, kako bi dobili određene tonove na određenim dijelovima pločice. Lakom premažemo onaj dio pločice, koja želimo da budu ne obojena, zatim pločicu ostavimo da se suši.

Slika 14. Premazivanje pločice na dijelovima koja će ostati neobojana

Ovisno koliko taman ton želimo postići, toliko se dugo i jetka pločica. Svjetliji ton poput bijele, potrebno je samo 10 sekundi jetkati, nadalje, tamni tonovi kao crna, potrebno je jetkati do 3 minute. Proces s namazivanjem laka i jetkanja ponavljamo za svaki sljedeći ton. Nakon što smo odjetkali posljednji ton, treba se i ukloniti sav prethodno namazani lak s ploče. Na ploču pospemo petrolej, koji otopi lak s ploče, što olakšava čitav proces skidanja laka. Nakon što se očisti lak, prebriše se još sa krpom, kako bi bila pločica čista. Posljednja faza je tisak. Na ploču nanosimo boju tamponom sve dok nismo prekrili čitavu pločicu. Kao i kod bakrotiska, višak boje otklanjamo novinskim papirom. Postupak s novinskim papirom ponavljamo, sve dok nismo odstranili sav višak boje, osim boje koja se nalazi u jetkanim područjima. Možemo još mrežicom dodatno proći preko pločice, kako bi boja se slegla u udubine. Pločicu postavljamo na prešu te preko nje stavljamo prethodno pripremljeni vlažni papir. Papir i pločicu prekrivamo paserom te prođe kroz tiskovnu prešu. Isto kao i kod bakropisa i ovdje se rade probni otisci. Nakon što se utvrdi da je otisak dobar, ponovimo postupak za prave otiske te se oni obrežu. Na otisak se još na kraju potpiše.

5. REZULTAT

Kao rezultat praktičnog dijela, dobili smo otisak urađen kombiniranom tehnikom. Mogu se primijetiti obje tehnike. Međusobno su si i komplementarne, budući da akvatinta daje tonove i oblik, dok bakropis daje teksturu koju ne možemo dobiti samo akvatintom. Može se vidjeti, da je izvedba kombinirane tehnike bila uspješna. Jedine greške su male sitne crte, koje su ostale na pločici, gdje se radi o oštećenjima, međutim njih nije bilo moguće izbrusiti i izpolirati.

Slika 15. Rezultat otiskivanja kombiniranom tehnikom: Atena

Slika 16. Rezultat otiskivanja kombiniranom tehnikom: Meduza

Slika 17. Rezultat otiskivanja kombiniranom tehnikom: Posejdon

6. ZAKLJUČAK

Trenutno imamo različite tehnike, kojima se možemo koristiti, svaka od njih posebna na svoj način. Grafika, iako dosta zanemarena, i dalje se razvija. Usprkos razvoju i dalje se koriste i stare tehnike. Kombiniranjem bilo kojih od navedenih tehnika, mogu se dobiti različiti rezultati. Odrađivanjem praktičnog dijela ovoga rada, htjela sam prikazati kombiniranu tehniku bakropisa i akvatinte te njen rezultat. Ove dvije tehnike su međusobno komplementarne, budući da akvatinta daje tonove i oblik, dok bakropis daje teksturu koju ne možemo dobiti samo akvatintom. Izradom otisaka proširila sam svoje znanje. U otiscima sam pokušala dočarati osjećaj mističnosti i snage, koju si ti bogovi predstavljali.

7. LITERATURA

- [1] <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=23038> Hrvatska enciklopedija – Grafika, 01.08.2022.
- [2] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Grafika> Wikipedija- Grafika, 01.08.2022.
- [3] <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=16358> Hrvatska enciklopedija – Drvorez, 01.08.2022.
- [4] <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=36670> Hrvatska enciklopedija – Linorez, 01.08.2022.
- [5] <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=5389> Hrvatska enciklopedija – Bakropis, 01.08.2022.
- [6] <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=1279> Hrvatska enciklopedija – Akvatinta, 01.08.2022.
- [7] <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=5390> Hrvatska enciklopedija – Bakrorez, 01.08.2022.
- [8] <https://www.history.com/topics/ancient-history/greek-mythology> Greek Mythology 03.08.2022
- [9] <https://www.greekmythology.com/Olympians/Athena/athena.html> Greek Mythology - Athena 05.08.2022
- [10] <https://mytatouage.com/athena-tattoo-meaning-and-symbolism/> MyTatouage.com 06.08.2022
- [11] <https://www.greekmythology.com/Olympians/Poseidon/poseidon.html> Greek Mythology - Poseidon 05.08.2022
- [12] <https://tattoogoto.com/poseidon-tattoos/> Tattoogoto 06.08.2022
- [13] <https://www.greekmythology.com/Myths/Creatures/Medusa/medusa.html> Greek Mythology - Medusa 05.08.2022

[14] <https://www.the-sun.com/news/4117802/what-does-the-medusa-tattoo-mean/> THE U.S Sun - What does the Medusa tattoo mean? 06.08.2022